

Klachtenloket

L. Polman

‘Voor alles moet u bij de VN wezen, niet meer bij ons.’ De militair van de afdeling *Civilian Affairs* van het Amerikaanse leger glimlachte beleefd naar het rijtje Haïtiaanse *civilians* die de *U.S. Army* ergens voor nodig dachten te hebben. Het was 1995. Het Amerikaanse leger had Haïti binnen één ochtend veroverd en was bezig de bestuurlijke verantwoordelijkheid over de buit met dezelfde snelheid door te schuiven naar de Verenigde Naties. Een speelgoedlandje zoals Haïti even snel veroveren is leuk. Het vervolgens besturen niet, want dan krijg je met klagende *locals* te maken, om maar eens wat te noemen. De Amerikanen vonden dat meer een klus voor de VN-vredesmacht die achter de *U.S. Army* aan was binnengewandeld.

‘Mijn kip is dood,’ herhaalde de oude vrouw die vooraan een lange rij voor het Amerikaanse loket stond. Ze woonde bovenop de in wolken gehulde berg die buiten het centrum van Cap-Haitien omhoog steekt en was die dag afgedaald met de handvol bloederige veren die na een botsing met een pantserwagen van haar kip over was. Ze kwam bij de Amerikanen verhaal halen, want het was een *blanc* geweest die over het beest heen was gereden. ‘De *U.S. Army* leeft met u mee, mevrouw, maar u moet toch echt bij de VN zijn. *Les Nations Unies*,’ legde de militair nóg een keertje uit. ‘Het is toch niet zo moeilijk, of wel?’ wendde hij zich tot mij.

‘Een nieuwe kip kost vijftwintig gourdes,’ zei de oude vrouw koppig. ‘De *U.S. Army* weet het goed met u gemaakt, mevrouw. Ik schrijf uw klacht op een papiertje, ik zet daar een echt Amerikaans stempel op en daarmee gaat u naar *les Nations Unies*.’ ‘Is het niet simpeler om dat mensje die vijftwintig gourdes te geven, dan kan ze nog voor donker weer thuis zijn met een nieuwe kip. Het is maar een dollar of twee,’ opperde ik. ‘*No way!*’ antwoordde de militair beslist. ‘Dat nieuws zou zich als vuur verspreiden: *les Américains* delen geld uit! Hebben we morgenochtend heel Haïti op de stoep. En dat terwijl wij er allemaal niets meer mee te maken hebben.’

Ik wed dat die mevrouw nooit een nieuwe kip heeft gekregen, want ook het loket *Civilian Affairs* van de Verenigde Naties schuift klachten door. Haïtiaanse mensenrechtenadvocaten leuren met een schadevergoedingseis namens de nabestaanden van de bijna zeventuizend Haïtianen die sinds oktober 2010 aan cholera bezweken. Alles wijst erop dat de cholera-bacterie door Nepalese VN-soldaten naar Haïti is meegenomen. De laatste Nepalese troepenrotatie vond plaats in oktober 2010, na een zomer vol cholera-uitbarstingen in de Kathmandu-vallei. De epidemie ontstond precies daar waar latrinedrab uit het *NepBat*-kamp een rivier instroomde en verspreidde zich in sneltreinvaart over heel Haïti. De Haïtianen waren ‘immunologisch naïef’ voor de Nepalese bacterie, zoals de *Inca*’s in Zuid-Amerika immunologisch naïef waren voor de ziektes van Spaanse veroveraars. Sindsdien raakte een half miljoen Haïtianen besmet, 5 procent van de bevolking.

Na eerst telefonisch eindeloos van kastjes naar muren te zijn gekaatst, hebben de cholera-advocaten dan maar een standaard-klachtenformulier van een VN-site gedownload en ingevuld.

Maar of je als Haïtiaan nou staat te wapperen met een handje bloederige veren en een eis van twee dollar, of met een echt VN-formulier en een eis van 250 miljoen dollar, zoals de cholera-advocaten, je staat uiteindelijk in diezelfde rij voor een loketje *Civilian Affairs* waar ze zeggen dat je iemand anders moet hebben.

Op vele plekken op aarde dolen slachtoffers van botsingen met VN-voertuigen, ouders van door VN-militairen bezwangerde minderjarige dochters en choleraslachtoffers door een kafkaïaans vacuüm waarin de VN zegt van niks te weten en het eigen nationale rechtssysteem ook niks doet, want als dat wél zou functioneren zou het land geen VN-macht nodig hebben. In 2012 zetten de cholera-advocaten in Haïti door. Lokale bevolkingen in Congo, de Balkan, en Sudan houden ongetwijfeld de adem in. ■